
Long-term goals

Long-term goals of the Institute of the History of the Charles University and Archive of the Charles University, 2016–2020

Document is accessible only in the Czech language and is based on [Charles University Long-term Plan 2016-2020](#).

Tento záměr vychází z [Dlouhodobého strategického záměru Univerzity Karlovy 2016–2020](#) a rozpracovává jeho cíle do konkrétní podoby pracoviště:

Ústav dějin Univerzity Karlovy a archiv Univerzity Karlovy je samostatným vysokoškolským ústavem UK. Hlavními úkoly ÚDAUK je výzkum v oblasti dějin vysokého školství a vysokoškolské vzdělanosti a péče o archiválie vzniklé z činnosti pražské univerzity a archiválie související s vývojem vysokoškolské vzdělanosti (osobní pozůstalosti vědců, dokumenty studentských spolků a dalších akademických organizací, tematické sbírky). Podle zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě je ÚDAUK akreditovaným specializovaným archivem.

ÚDAUK dohlíží na výkon spisové služby v rámci UK, provádí výběr archiválií, vede jejich evidenci, vyhledává archiválie pro úřední potřeby a pořizuje z nich výpisy. Součástí ÚDAUK je odborná knihovna, která uchovává a doplňuje knižní fondy vztahující se především k dějinám UK, historii školství a vzdělávání v mezinárodním záběru a českým dějinám. Spravované archiválie a knižní fondy zpřístupňuje v souladu s platnou legislativou ve své badatelně.

1. Věda a výzkum

ÚDAUK je významnou výzkumnou institucí v oboru dějin vysokoškolské vzdělanosti a dějin vědy

Současný stav:

ÚDAUK se dlouhodobě a systematicky věnuje výzkumu dějin univerzit, vědy a vzdělanosti v širokých sociálních, kulturních a politických souvislostech (mj. dějiny institucí, jejich součástí, vědeckých oborů a disciplín; dějiny výukového a vědeckého provozu; dějiny studentstva; působení univerzity, jejich učitelů i absolventů ve vzdělaných profesích, ve společnosti, kultuře, politice apod.).

Výsledky svého výzkumu prezentuje ve vědeckých publikacích (monografiích, kolektivních monografiích, recenzovaných časopisech, z významné části zahraničních, edicích pramenů), ve výuce i jinými formami (popularizační články, výstavy).

Pravidelně (dvakrát ročně) vydává recenzovaný časopis *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis* (AUC-HUCP). ÚDAUK ve vědecké oblasti spolupracuje s dalšími součástmi UK, vysokými školami, mimouniverzitními vědeckými institucemi a společnostmi v ČR a v zahraničí.

Na vědecké činnosti ÚDAUK se podílejí jeho zaměstnanci i externisté z řad vědecké obce, studentů a doktorandů.

Dílčí cíle:

- pokračovat v rozvíjení vědeckého výzkumu ve výše naznačených oblastech
- dosahovat vysoce kvalitních, hodnotitelných výsledků
- publikovat nové poznatky z oblasti dějin pražské univerzity, vysokého školství, vědy a vzdělanosti především pro období 20. století a počátku 21. století, kde je míra zpracování zatím nejmenší
- prohlubovat výzkum i pro starší období (zejména 15.–19. století) na základě dalšího pramenného výzkumu i aktuálních teoretických a metodologických podnětů
- v badatelských plánech reagovat na aktuální témata (mj. výročí UK v roce 2018)
- zpřístupnit významné prameny ve formě kritických edic jako předpoklad dalšího bádání
- rozvíjet interdisciplinární spolupráci s pracovišti na jiných univerzitách a vysokých školách (zejména Olomouc, Brno, Plzeň, Hradec Králové, VŠE, ČVUT) i pracovištích AV ČR (zejména MÚA AV ČR, Kabinet dějin vědy ÚSD AV ČR)
- pokračovat v odborné spolupráci s vědeckými společnostmi (Společnost pro dějiny věd a techniky, Sdružení historiků ČR – Historický klub 1872, Česká archivní společnost)
- pokračovat ve spolupráci i v navazování nových kontaktů se zahraničními pracovišti (viz bod Zahraniční spolupráce)

Nástroje:

- navázat na dosavadní spolupráci s 1. LF UK v rámci programu PRVOUK a následně v novém programu PROGRES a posílit interdisciplinární aspekt této spolupráce užším zapojením některého z dalších pracovišť zaměřených na dějiny vědy a vysokého školství (např. Kabinet dějin a filozofie přírodních věd PŘF UK)
- účastnit se grantových soutěží zejména v kooperaci s výše zmíněnými vysokoškolskými a vědeckými ústavy a společnostmi
- podporovat všemi prostředky také individuální vědecký výzkum pracovníků ÚDAUK, neboť historiografie stále vedle týmových prací skýtá prostor i pro badatelskou činnost jednotlivců
- podporovat vědecký rozvoj pracovníků ÚDAUK (doktorandské studium, dosahování dalších vědeckých titulů a hodností) a umožnit výzkum v domácích i zahraničních archivech a knihovnách
- rozvíjet domácí i mezinárodní spolupráci prostřednictvím účasti na vědeckých sympoziích, studijních pobytech, účasti v redakčních a vědeckých radách i individuálních odborných kontaktů
- rozvíjet a doplňovat unikátní odbornou knihovnu ÚDAUK, mj. také intenzivnější výměnou publikací, a podílet se na zajišťování moderních knihovnických služeb v rámci UK
- modernizovat vydávání vlastního časopisu AUC-HUCP (tištěná i elektronická podoba dle standardů ERIH)
- systematicky vyhledávat a podporovat vydávání publikací externích spolupracovníků s tematikou dějin univerzit, vědy a vzdělanosti ve vlastní ediční řadě

2. Archivní činnost

ÚDAUK je specializovaným archivem, který řádně pečuje o svěřené dokumenty

Současný stav:

ÚDAUK pečuje o úřední i neúřední dokumenty vzniklé z činnosti Univerzity Karlovy a jejich součástí od založení až po současnost. Zároveň se stará i o pozůstalosti významných členů akademické obce a materiál dokumentačního charakteru. Archiválie uložené v archivu pověřeni pracovníci zpracovávají a vyhotovují k nim příslušné archivní pomůcky. Vybrané archiválie byly digitalizovány a jsou zpřístupněny v elektronické podobě. Digitalizace dalších dokumentů probíhá. Pracovníci archivu dohlížejí na výkon spisové služby v rámci UK, která musí být dle zákona č. 499/2004 Sb. prováděna v elektronické podobě. Velká část dokumentů trvalé povahy začíná vznikat již jen v digitální podobě. Archiv UK zajišťuje zpracování a dlouhodobou ochranu archiválií bez ohledu na to, zda jsou v analogové (listinné) či digitální podobě. Archiv UK zpřístupňuje spravované archiválie pro úřední a správní potřebu Univerzity Karlovy, její akademické obce a absolventy a pro badatelskou veřejnost.

Díličí cíle:

- pokračovat v dohledu nad výkonem spisové služby, která bude vykonávána v elektronické podobě
- spolupodílet se na souladu používaných systémů elektronických spisových služeb a dalších informačních systémů pro správu dokumentů s požadavky archivní legislativy
- zajistit i nadále přebírání úředních a neúředních dokumentů (analogových i digitálních), provádět nadále vlastní akviziční činnost
- pokračovat v pořádání fondů a přípravě inventářů a dalších pomůcek
- pokračovat v digitalizaci fyzicky ohrožených a badatelsky nejvíce využívaných fondů, zajistit jejich on-line zpřístupnění,
- zlepšit podmínky pro uložení analogových dokumentů, tak aby odpovídaly funkčním a legislativním požadavkům
- zajistit uložení a správu archiválií v digitální podobě, které bude odpovídat funkčním a legislativním požadavkům
- zajistit přístupnost spravovaných archiválií pro potřebu svého zřizovatele (Univerzity Karlovy) a badatelské veřejnosti

Nástroje:

- podílet se na pořízení a implementaci celouniverzitního systému elektronické spisové služby
- konzultovat a metodicky podporovat elektronizaci úředních agend na UK s ohledem na zajištění budoucí archivace spravovaných digitálních dokumentů
- podílet se na realizaci skartačních řízení, vybírat dokumenty úřední povahy k trvalému uložení, aktivně získávat dokumenty neúřední proveniencí
- spolupracovat při tvorbě a novelizaci univerzitních předpisů a metodik v oblasti spisové služby a dlouhodobého uchovávání dokumentů
- pokračovat v realizovaném projektu digitalizace a zpřístupnění archiválií týkajících se studentů pražských univerzit z let 1882–1945, stanovit priority výběru dalších archiválií k digitalizaci a digitalizovat takto vybrané archiválie
- zajistit a používat odpovídající nástroje pro zpracování a zpřístupnění archivních fondů, zpracovávat archivní fondy a vytvářet archivní pomůcky
- on-line zpřístupnit archivní pomůcky, digitální a digitalizované archiválie, u nichž to umožňuje legislativa
- zajistit provoz badatelny, který zabezpečí ochranu zpřístupňovaných archiválií a zároveň bude badatelsky vstřícný
- udržovat stav depozitářů tak, aby co nejlépe odpovídaly funkčním a legislativním požadavkům
- podílet se na přípravě stavby nové budovy ÚDAUK, jejíž součástí budou i nové odpovídající depozitáře
- podílet se na výběru, pořízení a provozování nezbytného software (LTP systému) a hardware (fyzických úložišť) pro správu, dlouhodobou ochranu a bezpečné uložení archiválií v digitální podobě a digitalizovaných archiválií, případně zajistit jiným způsobem uložení a ochranu těchto archiválií

- spolupracovat se součástmi UK, které se podílejí na správě a dlouhodobé ochraně dokumentů a informačního obsahu (úsek spisové služby, Ústav výpočetní techniky, Ústřední knihovna)
- spolupracovat s vysokoškolskými a dalšími specializovanými archivy v ČR a v zahraničí, přebírat nejnovější zkušenosti z domácích a zahraničních archivů
- využívat prostředky z projektových a programových podpor MŠMT, MV a EU k realizaci cílů a záměrů Archivu UK, podporovat a motivovat zapojení pracovníků Archivu UK do těchto projektů
- podporovat další vzdělávání zaměstnanců Archivu UK v oblasti archivnictví, spisové služby a informačních technologií

3. Vzdělávací činnost

ÚDAUK se podílí na výuce studentů archivnictví a historických oborů

Současný stav:

Pracovníci ÚDAUK se formou externích úvazků podílejí na výuce studentů bakalářského, magisterského i doktorského studia fakult UK (FSV, FF, FHS, PedF, PřF, 1. LF), včetně programů Univerzity třetího věku.

Jsou členy oborových rad a zkušebních komisí pro doktorská studia a pravidelně zasedají v oborové radě GA UK.

Pořádají příležitostné přednášky, kde seznamují studenty i širší veřejnost s výsledky svých výzkumů (individuálních i kolektivních).

ÚDAUK se přímo podílí na praktické výuce studentů historie a archivnictví. Zaměstnanci ÚDAUK pořádají exkurze, které jsou součástí výuky, a vedou odborné praxe studentů v Archivu UK. Zaměstnanci ÚDAUK vedou, konzultují a oponují kvalifikační práce studentů UK.

Dílčí cíle:

- pokračovat ve výše zmíněném trendu výuky na více fakultách UK, resp. rozšiřovat obor působnosti podle aktuálních potřeb fakult UK
- prohlubovat interdisciplinární charakter takto zajišťované výuky (spolupráce humanitních, společenských, přírodovědných a lékařských oborů)
- nabízet výuku jak v historických oborech se specializací na dějiny vědy a vzdělanosti, tak v oblasti archivnictví, včetně digitálního
- zapojit studenty do odborných a vědeckých projektů pracoviště

Nástroje:

- umožnit externí pedagogické působení pro pracovníky ÚDAUK, včetně jejich dalšího vědeckopedagogického růstu
- umožnit zaměstnání studentů jako pomocných vědeckých sil
- systematicky otevírat studijní možnosti v archivu, včetně nabídek témat pro kvalifikační práce (zejména magisterské a doktorské), jejich vedení a nabídek jejich publikace ve specializovaném odborném časopisu
- školit / odborně vést při dlouhodobějších odborných archivních praxích domácí i zahraniční zájemce (například v programu ERASMUS)
- využívat badatelny archivu pro odborné exkurze studentů, resp. jiných odborných i laických zájemců

4. Mezinárodní spolupráce

ÚDAUK je vědeckým, archivním a pedagogickým pracovištěm, které úzce spolupracuje se zahraničními univerzitami a dalšími vědeckými institucemi

Současný stav:

ÚDAUK se účastní mezinárodní spolupráce se zahraničními vysokými školami, vědeckými institucemi a odbornými společnostmi. Jeho tradičními partnery jsou vedle zastřešujících organizací zaměřených na dějiny vědy a vysokého školství především archivy evropských univerzit (konkrétní spolupráce probíhá s Lipskem, Krakovem, Poznaní, Vídní, Budapeští, Bratislavou, Trnavou).

Pracovníci ÚDAUK se podílejí na činnosti International Commission for the History of Universities (ICHU), International Council on Archives/Section on University and Research Institution Archives (ICA/SUV), European Society for the History of Science (ESHS), kde působí v příslušných pracovních komisích nebo výborech těchto vědeckých společností.

Podílejí se pravidelně na přípravě velkých mezinárodních konferencí.

ÚDAUK se podílí na programu ERASMUS+: mobilita zaměstnanců, a to především s partnerskými archivy na německých a polských univerzitách (Lipsko, Krakov, Poznaň, Vratislav).

Pracovníci ÚDAUK jsou členy redakčních rad zahraničních odborných časopisů, pravidelně publikují v zahraničí a účastní se mezinárodních sympozií.

Dílčí cíle:

- udržet mezinárodní kontext výzkumu dějin pražské univerzity v ohledu tematickém i kvalitativním
- prezentovat výsledky výzkumu v oblasti dějin pražské univerzity a české vysokoškolské vědy a vzdělanosti v mezinárodním měřítku prostřednictvím publikačních výstupů, konferencí a přednášek

- pokračovat ve spolupráci se zahraničními vysokými školami, odbornými společnostmi vědeckými a paměťovými institucemi
- výměna zkušeností s archivy zahraničních vysokých škol a vědeckých institucí (viz bod Archivní činnost)
-

Nástroje:

- v oblasti výzkumu dějin vysokých škol a vědy v mezinárodním kontextu spolupracovat nadále s Národním komitétem pro dějiny vědy a techniky, ICHU a ESHS
- v oblasti archivnictví nadále spolupracovat s ICA/SUV a s pracovními skupinami univerzitních archivů v rámci Verband deutscher Archivarinnen und Archivare a Verband österreichischer Archivarinnen und Archivare
- udržovat bezprostřední pracovní kontakty s archivy vysokých škol a vědeckých institucí (Viedeň, Lipsko, Krakov, Budapešť, Trnava, Bratislava) a navázat na dosavadní společné projekty
- zajistit kvalitní zahraniční autory pro AUC-HUCP a podpořit publikování pracovníků ÚDAUK v zahraničí
- využít možností pro podporu zahraničních studijních pobytů a stáží pracovníků ÚDAUK i příjezdů zahraničních kolegů na UK (ERASMUS+, Visegrádský fond)
- nadále se ucházet u mezinárodních společností o přidělování organizace prestižních vědeckých konferencí konaných v Praze a zajišťovat jejich kvalitní přípravu a průběh

5. Infrastruktura a zázemí

ÚDAUK odpovědně využívá svěšené infrastruktury potřebné k jeho činnosti a dbá o její rozvoj

Současný stav:

Základním pracovištěm ÚDAUK je budova v areálu Karolina, kde jsou pracovny zaměstnanců, badatelna, depozitáře pro cca 1/3 spravovaných archiválií a knihovní fondy. Kromě toho ÚDAUK disponuje dislokovaným depozitářem v Lešetících u Příbrami, v bývalé správní budově někdejšího uranového dolu, kde je uloženo cca 2/3 spravovaných archiválií a část knihovních fondů. Budova na Ovocném trhu prošla částečnou rekonstrukcí, ani tak však neodpovídá současným požadavkům. Depozitář v Lešetících je pojmán jako provizorium: prostory nejsou vhodné pro trvalé uložení archiválií, zcela nevyhovující je zázemí pro pracovníky (neumožňuje delší pobyt potřebný pro pořádací práce) a obtíže působí zejména dosažitelnost depozitáře vzdáleného od centra Prahy cca 70 km. Velmi problematické je časté dojíždění nutné kvůli správě využívání uložených archiválií. Budovy v Lešetících jsou prakticky na konci své životnosti a cca v roce 2020 budou vyčerpány kapacity pro ukládání přejímaných archiválií. Kapacity budovy na Ovocném trhu jsou vyčerpány již nyní.

Archiv UK v současné době nedisponuje odpovídající technologií pro trvalé uložení a ochranu archiválií v digitální podobě a digitalizátů. Jejich uložení je zatím řešeno provizorním způsobem.

Dílčí cíle:

- zajistit novou budovu ÚDAUK, které poskytne odpovídající zázemí pro zaměstnance a uložení archivních a knihovních fondů
- zajistit technologii pro uložení, správu a dlouhodobou ochranu archiválií v digitální podobě a digitalizátů

Nástroje:

- realizovat výstavbu nové budovy ÚDAUK ve vybrané lokalitě, která zajistí odpovídající podmínky pro zaměstnance a badatele a jejíž součástí budou depozitáře, které budou odpovídat funkčním a legislativním požadavkům
- vybudovat digitální archiv UK, který bude součástí Archivu UK. Zajistit odpovídající systém pro dlouhodobou ochranu archiválií, jejich příjem, správu a zpřístupnění (LTP systém a archivní portál) a odpovídající úložiště. Jedno z úložišť bude umístěno v Praze (v nové budově ÚDAUK nebo ÚVT), druhé vzhledem k legislativním požadavkům v Hradci Králové či v Plzni (úložiště musí být od sebe 50 km vzdálena). V případě, že bude uložení digitálních dokumentů a digitalizátů řešeno jiným způsobem (uložením v Národním digitálním archivu), zajistit nezbytný systém pro jejich příjem a vzdálenou správu.

6. Třetí role univerzity

ÚDAUK je otevřenou institucí, která spoluvytváří obraz UK na veřejnosti

Současný stav:

ÚDAUK se jako správce historického dědictví UK a spolutvůrce jejího historického obrazu významnou měrou podílí na vnímání UK veřejností. Dosahuje toho především odbornými i popularizačními pracemi svých zaměstnanců (příspěvky do tištěných médií, vystoupení v rozhlasu a televizi, spoluprací na výstavách a expozicích pořádaných UK v ČR i v zahraničí). Svěšené archivní fondy zpřístupňuje nejen odborné, ale i laické veřejnosti, aktivně působí jako otevřená a veřejnosti vstřícná paměťová instituce.

ÚDAUK zajišťuje expertní poradenství v oblastech dějin vysokého školství a vysokoškolské vzdělanosti pro ostatní součásti UK, veřejnou správu a zájemce z řad veřejnosti.

ÚDAUK dlouhodobě a intenzivně spolupracuje s příbuznými mimouniverzitními institucemi (ústavy AV ČR, archivy, odbornými společnostmi) v České republice i v zahraničí a přispívá tak k celkovému potenciálu UK v mezioborové, meziinstitucionální a mezinárodní spolupráci.

Dílčí cíle:

- pokračovat ve zmíněných činnostech a podílet se tak na vytváření plastického a hodnověrného obrazu o činnosti UK na veřejnosti
- být otevřenou, veřejnosti známou a vyhledávanou paměťovou institucí
- posilovat roli ÚDAUK jako expertního poradce v rámci UK i navenek
- rozšiřovat spolupráci s mimouniverzitními vědeckými institucemi, včetně zahraničních

Nástroje:

- využít maximálně všech možností pro všestrannou prezentaci výsledků práce ÚDAUK v odborné i laické veřejnosti (odborné časopisy, popularizační periodika, elektronická média)
- pokračovat ve spolupráci s časopisem Forum a veřejnými médii při prezentaci UK
- aktivně prezentovat ÚDAUK jako otevřenou a veřejnosti vstřícnou instituci (dny otevřených dveří ÚDAUK, akce k výročí UK)
- podílet se odborně na přípravě výstav pořádaných UK
- spolupracovat s Klubem Alumni a dalšími spolky absolventů